

مستندات قرآنی روایی الگوی مدیریت جهادی با تأکید بر بیانات مقام معظم رهبری

فاطمه معتمدی¹

چکیده

مدیریت جهادی در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب، در حکم الگوی مطلوب مدیریتی برای نظام اسلامی است؛ الگویی که قابلیت‌های لازم برای تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی را دارا بوده و واجد آن توانایی‌ها و ارزش‌هایی است که از یک نظام مدیریتی کارآمد اسلامی انتظار می‌رود. مدیریت جهادی به دلیل استعمار، استثمار و آسیب‌های ناشی از هشت سال جنگ تحمیلی و تحریم‌های بی‌سابقه اقتصادی و نیز کارشکنی‌های شیاطین منطقه ای و برای رسیدن به شرایط عادی رشد و توسعه، مدیریتی مناسب برای کشور جمهوری اسلامی ایران ضروری می‌باشد. یک مدیر جهادی به منظور اجرای هرچه بهتر وظایف نیازمند یکسری ویژگی‌ها می‌باشد. که در این تحقیق که به شیوه توصیفی نگاشته شده است به هدف بیان ویژگی‌های مدیر جهادی برای رسیدن به پیشرفت در زمان کوتاهتر و کم هزینه تر به این مهم پرداخته شد که در زمینه ویژگی‌های فردی یک مدیر باید مؤمن، میانه رو، شرح صدر، انتقاد پذیر باشد و در عرصه اجتماعی نیز دارای عدالت، اعتماد به نفس، استفاده از علم، انقلابی ماندن و حافظ آرمان‌های انقلاب، ولایت پذیر باشد. اعتماد و اتکا به جوانان در مراحل مختلف مدیریت با داشتن چنین اوصافی کارایی یک مدیر جهادی را دو چندان خواهد کرد که مقام معظم رهبری نسبت به استفاده از ظرفیت جوانان تأکید داشته‌اند.

کلید واژه ها: مدیریت جهادی، مدیریت، مستندات قرآنی روایی، مقام معظم رهبری

1 | طلبه سطح دو، حوزه علمیه فاطمیه، شهرستان خرم آباد

مقدمه

وجود رهبری و مدیریت یک امر بدیهی است؛ چون هیچ جامعه ای بدون رهبر و مدیر بقا و دوام نخواهد یافت لذا هر جمعیتی وقتی بخواهد تشکیل شود باید در بین خود رئیس و رهبری را انتخاب نماید نظام اسلامی برای مدیر و مدیریت تعاریف خاصی را ارائه می‌دهد و طبیعتاً وظایف و مسؤلیت های یک مدیر را بر مبنای همان تعاریف مشخص می‌کند در متون دینی تاکید شده بر این نکته که رهبر و مدیر باید افراد شایسته و دارای امتیازات خاص باشند. وجه تمایز مدیریتی که بر مکتب وحی و مذهب استوار است با مکتهای مدیریتی که از طریق انسانها طرح و ارائه می‌شود؛ شاید این نکته اساسی باشد که مدیران نه تنها خود را موظف به اصول و روشهای اخلاقی حاکم بر جامعه می‌دانند بلکه با اعتقاد به یک مکتب فکری، خود را ملزم به راهبری و اداره‌ی یک سازمان بر اساس دستورات مذهبی می‌بینند در مدیریت اسلامی این قوانین موضوعه نیست که همه راهکارهای مدیریت را نشان می‌دهد بلکه وجدان، احساس خدمت و تقوا است که مدیر را به سوی روش مدیریت رهنمون می‌سازد یکی از موارد بسیار مهم در مدیریت هر جامعه که بایستی به آن توجه داشت روش مدیریت جامعه است که مدیریت جهادی نیز براساس الگوی مدیریتی اسلامی و قرآنی حرکت می‌کند. مدیریت جهادی مقوله ای است همزاد انقلاب اسلامی که آثار مبارک آن در فرازهایی از دوران دفاع مقدس و خصوصاً نهاد جهاد سازندگی ظهور و بروز پیدا کرده است؛ فرآیندی که از ویژگیهای برجسته‌ی آن ادای تکلیف و هم راستایی با اراده‌ی الهی در جهت تشکیل حفظ و تحکیم پایه های حکومتی برآمده از اسلام ناب محمدی بوده است.

مدیریت جهادی به مدیریتی اطلاق می‌شود که از یکسو با علم و دانش روز بشری سر و کار دارد و از سوی دیگر با مفهوم جهاد در بار معنایی انقلابی و ارزشی، آن ارتباطی تنگاتنگ دارد. این نوع مدیریت می‌تواند به عنوان منطقی ترین و کارآمدترین الگوی مدیریتی برای تحقق آرمانها و اهداف انقلاب و نظام اسلامی مورد توجه و تاکید قرار گیرد در این نوع مدیریت تاکید بر عقلانیت مکتبی به معنای بهره مندی از جدیدترین و به روزترین روشهای مدیریت اما با جهت گیری ارزشی و انقلابی از دیگر مولفه های الگوی مدیریت جهادی است.

از همین روست که رهبر معظم انقلاب مدیریت جهادی را به عنوان الگوی مطلوب مدیریت که در آن هم استفاده از شاخصها و تجربه ها بین المللی و هم رعایت ارزشها و آرمان های اخلاقی و دینی اسلامی مطرح است به عنوان کلید و راهگشای مشکلات جامعه مطرح می‌کنند تا در سایه آن هم شاهد توسعه و پیشرفت کشور باشیم و هم اینکه به آرمانهای انقلاب اسلامی در سایه این نوع مدیریت جامعه عمل پوشانده شود در این نوع مدیریت در استفاده از منابع و امکانات مادی هیچگونه تبعیضی وجود ندارد و همه انسانها به صورت برابر حق استفاده از امکانات دارند از همین رو این نوع الگوی مدیریت می‌تواند خود به عنوان راهکار برای حل مسئله ویژه کاری در نظر گرفته شود و اقتصاد کشور از حیث وجود این معضل مصون سازد.

با توجه به اهمیت موضوع تا کنون تحقیقاتی نوشته شده از جمله: 1-پایان نامه با عنوان « ویژگیهای فرهنگ جهادی در زمینه اقتصاد از منظر قرآن) نوشته میری، حسین (۱۳۹۴) این پژوهش با موضوع ویژگیهای فرهنگ جهادی در زمینه اقتصاد از دیدگاه قرآن و روایات، بر آن است که با بررسی آیات قرآن کریم و روایات ائمه اطهار (ع) به بحث پیرامون موضوع پردازد

2- مقاله «بررسی و تدوین و طراحی الگوی مدیریت جهادی در نظام مدیریت کشور» نوشته چتری، حمیدرضا، محقق در این پژوهش بیان نموده است که امروزه بسیاری از نظریه پردازان و اندیشمندان توسعه مدیریت را مهم ترین رکن تحول و پیشرفت اقتصادی و اجتماعی جوامع می‌دانند و بر این اساس، برای رشد و گسترش آن سرمایه گذار یهای قابل توجهی را ارائه نموده اند.

آنچه در این تحقیق مورد بررسی قرار خواهد گرفت الگوی مدیریت جهادی با توجه به نظرات مقام معظم رهبری که برای این مهم از آموزه‌های وحیانی به طور تفصیلی استفاده می‌شود.

1- مفهوم شناسی

قبل از پرداختن به اصل بحث بیان مفاهیم کلیدی پژوهش و تعریف آنها ضروری است.

1-1- مدیریت

معنای لغوی:

در لغت، ریشه عربی واژه‌ی مدیریت، دَوَرَ و دوران به معنای گرداننده، دور دهنده و آنگاه مای-گرداند، می‌باشد.¹ در فرهنگ معین، مدیر را این چنین معنی کرده است: «مدیری، راه بردن کاری، دستگاهی و نظم و نسق دادن و سرپرستی کردن.»²

«این واژه از ریشه دَوَرَ به معنای چرخیدن می‌باشد. مدیریت به معنای ریاسات یا اداره یا مؤسسه می‌باشد، اداره کننده یک چیز مثل: رئیس شرکت، رئیس دفتر.»³

معنای اصطلاحی:

«مدیریت فرآیند برنامه ریزی، سازماندهی، رهبری و کنترل تلاشهای اعضای سازمان و مورد استفاده قرار دادن سایر منابع سازمانی برای رسیدن به هدفهای مشخص یا اعلام شده سازمان می‌باشد.»⁴

«مدیریت فرایند به کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی در برنامه ریزی، سازمان دهی، بسیج منابع و امکانات هدایت و کنترل است که برای دستیابی به اهداف سازمانی و براساس نظام ارزشی مورد قبول صورت می‌گیرد.»⁵

1-2- جهاد

اصل کلمه جهاد از «جهد» (به فتح جیم و ضمّ آنو است، و به معنای تلاش توأم با رنج و زحمت می‌باشد. جهاد مصدر باب مفاعله و به معنای بسیار تلاش کردن می‌باشد، و نیز اسم است به معنای جنگ و جنگ را از آن جهت جهاد گویند که تلاش توأم با رنج است.)⁶

1 . دهخدا، علی اکبر. لغت نامه. ص 11511.

2 . معین، محمد. فرهنگ فارسی، ج3، ص397

3 . افرام الیستانی، فؤاد. فرهنگ جدید عربی- فارسی.

4 . اسماعیلی جوشقانی، محمد. مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن. ص 31.

5 نگرشی جامع بر اصول و مفاهیم مدیریت

6 . قرشی، قاموس، ص134

3-1- معنا و مفهوم مدیریت جهادی

با توجه به تعاریفی که از دو واژه «مدیریت» و «جهاد» ارائه شد می‌توان گفت مدیریت جهادی یعنی: «علم و هنر رهبری و کنترل فعالیت‌های دسته جمعی، مبتنی بر مبارزه نه صرفاً در عرصه نظامی بلکه در تمامی عرصه‌های علمی، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و... جهت نیل به اهداف راهبردی و کلان یک سیستم و رفع موانعی که در رسیدن به آن وجود دارد.»¹

اساس مدیریت در نظام جهادی بر پایه‌ی رهبری و هدایت انسانها به سوی وظایف خودشان و به سوی سازندگی پایه گذاری شده است. مدیران در جهاد وظیفه‌ی هدایت، رهبری و نقش سوق دادن انگیزه‌ها را برای کار و تلاش داشته و اهم تلاش خود را بر این گذاشته‌اند که با امر رهبری و اطاعت از رهبری، در تمام صحنه‌های حساس انقلاب حضور به هم رسانند و به عنوان بازوی انقلاب ایفای نقش کنند.²

مقام معظم رهبری در مورد معنای مدیریت جهادی می‌فرماید: «مدیریت جهادی عبارت است از کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت.»³ مدیریت جهادی در منظومه فکری رهبر معظم انقلاب اسلامی در حکم الگوی مطلوب مدیریتی برای نظام اسلامی است؛ الگویی که قابلیت‌های لازم برای تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی را دارا بوده و واجد آن توانایی‌ها و ارزشهایی است که از یک نظام مدیریتی کارآمد اسلامی انتظار داریم.

این الگوی مدیریتی در تعامل و هماهنگی کامل با الگوها و اسناد بالا دستی نظام جمهوری اسلامی نظیر سند چشم انداز توسعه و الگوی اسلامی و ایرانی پیشرفت شده و در همین راستا نیز قابل بررسی و تبیین است. الگوی مدیریتی جهادی در این دیدگاه، همان کارگزار اجرایی کارآمدی است که تحقق آرمانها و اهداف بلندمدت نظام اسلامی در گرو حاکمیت این الگو بار ساختار اداری و اجرای این نظام اسلامی و التزام عملی همه مسئولان نظام به آن و اهتمام جدی در جهت تحقق آن است.⁴

2- شاخصه‌های فردی مدیریت جهادی

مدیر جهادی در زندگی فردی معیارهایی دارد از جمله:

2-1- نهادینه سازی ایمان و پرهیز از گناه

در حیات اجتماعی انسان معتدل خود را عضوی از پیکر اجتماع می‌داند و به دیگران با دیدی عطفانه و برادرانه نگاه می‌کند و دیگر انسانها را خواهران و برادران خود می‌داند. آیات فراوانی در این زمینه هست، از جمله:

«إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ»⁵ انسانهای سالم قرآنی کسانی هستند که «يُؤْتِرُونَ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ وَ لَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ»⁶ و این بسیار طبیعی است که برادران در یک خانواده یا در مقیاس بزرگتر جامعه سالم

1. کوشکی، امین. مدیریت جهادی چیست (با تأکید بر منظومه فکری رهبر انقلاب

2. موحد، خسرو. تبیین ویژگی‌های مدیریت جهادی. مجموعه مقالات اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی. [بی‌جا] 1381.

3. سخنان رهبری در دیدار اعضای شورای شهر، شهردار و مسئولان شهرداری. 13/11/1391

4. کوشکی، امین. پیشین.

5. حجرات: ۱۰.

6. حشر: ۹

قرآنی خود را سهیم درد و رنج و مسئول برآورده سازی نیازهای جامعه بدانند و حتی فراتر از آن عمل کنند یعنی تا ایثار و مواسات عدم تخریب دیگران آن گاه یک جامعه سالم خواهد بود که انسانها از یکدیگر احساس امنیت و آسودگی کنند و به یکدیگر اعتماد متقابل داشته باشند از این رو یک انسان سالم قرآنی برای حفظ اعتماد و اعتبار افراد جامعه خود در پی تخریب شخصیت و آبروی دیگران نیست؛ چرا که با این کار دیگر نظام جامعه از بین می‌رود و هیچ کس نمیتواند به دیگران نگاه مثبت و مطمئن داشته باشد. از این رو قرآن با چند دستور، کوتاه افراد جامعه قرآنی را از این کار نهی نموده است؛ «یا ایها الذین آمنوا لا یسخرن قوم من قوم عسی ان یكونوا خیراً منهم و لا نساء من نساء عسی ان ینسن خیراً منهن و لا تلمزوا انفسکم و لا تتابروا باللقاب بس الا سئم الفسوق بعد الایمان و من لم ینب فأولیک هم الظالمون»¹

ای کسانی که ایمان آورده اید نباید گروهی از مردان شما گروه دیگر را مسخره کنند شاید آنها از اینها بهتر باشند و نه زنانی زنان دیگر را شاید آنان بهتر از اینان باشند و یکدیگر را مورد طعن و عیب جویی قرار ندهید و با القاب زشت و ناپسند یکدیگر را یاد نکنید. بسیار بد است که بر کسی پس از ایمان نام کفر آمیز بگذارید و آنها که توبه نکنند، ظالم و ستمگرند در آیه ۱۵۱ سوره انعام خداوند متعال کی فرماید: «و ایهاهم و لا تقربوا الفواحش ما ظهر منها و ما بطن» - به کارهای زشت اعم از پیدا و ناپیدا نزدیک نشوید

زشتیها غالباً مقدماتی دارند که انسان تدریجاً به آن نزدیک می‌شود. این موضوع در مورد بعضی از گناهان دیگر نیز در قرآن تکرار شده است، بنظر رسد که این تعبیر در مورد گناهانی است که وسوسه انگیز باشد، مانند؛ زنا، فحشاء و اموال بی دفاع یتیمان و امثال اینها است. لذا به مردم اخطار می‌دهد که به آنها نزدیک نشوند تا تحت تأثیر وسوسه های شدیدشان قرار نگیرند

2 .

مقام معظم رهبری نیز در پاسخ به این سؤال که راه برافراختن پرچم تمدن نوین اسلامی چیست؟ فرمودند: راهش تربیت نسلی است با یک خصوصیتی که آن خصوصیات اینها است؛ یک نسلی باید به وجود بیاید، شجاع، باسواد، متدین دارای، ابتکار پیشگام، خودباور غیور؛ باید ایمان سواد، غیرت، شجاعت خودباوری و انگیزه کافی برای حرکت داشته باشد توان جسمی و فکری حرکت داشته باشد هدف را در نظر بگیرد و چشم را به اهداف دور متوجه کند و به تعبیر امیرالمؤمنین «أعیر الله جمجتک»³؛ زندگی و وجود خودش را در راه این هدف بگذارد و با جدیت حرکت کند؛ در یک کلمه یعنی یک موجود انقلابی باشد.⁴

2-2- انتقادپذیری

انتقاد به عنوان یکی از مهم ترین مظاهر آزادی بیان، محک مناسبی برای سنجش مردمی بودن نظام های سیاسی است و با مفاهیمی همچون «عیب جویی» متمایز است؛ اهمیت انتقاد و پذیرش آن در آموزه های دینی، در قالب واژه هایی چون: نصیحت، تذکر، موعظه، استماع قول، توأسی به حق،

1. حجرات: ۱۱

2. مکارم، نمونه، ج ۶ ص ۳۴

3. سیدرضی نهج البلاغه خطبه ۱۱

4. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار نخبگان علمی جوان، ۱۳۹۵/۷/۲۸ Khamenei.ir

برخوردار می‌باشد. اعتمادبه‌نفس، دیدگاهی است، که به جامعه و افراد اجازه می‌دهد تا از خود تصویری مثبت و واقعی داشته باشند. جوامع و افراد با اعتمادبه‌نفس، به توانایی‌های خود اعتماد می‌کنند. اعتمادبه‌نفس، بنیادی‌ترین بخش شخصیت یک جامعه و فرد می‌باشد. اعتمادبه‌نفس سالم و بالا یک ضرورت حیاتی و مطلق برای هر فرد و جامعه می‌باشد. اعتمادبه‌نفس را می‌توان چنین تعریف کرد: «اعتمادبه‌نفس به معنی باور و اعتقادی است، که فرد و جامعه‌ای نسبت به توانایی‌های خود برای نیل به هدف‌ها دارا می‌باشد. به عبارتی دیگر اعتمادبه‌نفس، داشتن توانایی ارزیابی درست و دقیق از خویش (پذیرش خویش و ارزش نهادن به خود) و توانایی مواجهه با چالش‌های به وجود آمده است. در واقع، اعتماد به نفس، به معنای قابلیت و توانایی عمل کردن و انجام دادن کارهاست.»¹

مقام معظم رهبری مدظله‌العالی می‌فرمایند: «آنی که ما به‌شدت نیازمند اعتمادبه‌نفس او هستیم، قشر جوان ماست؛ بخصوص قشر جوان اهل علم و فرزانه و بالقوه اداره‌کننده بخشی از آینده این کشور؛ چه اداره‌کننده علمی، چه اداره‌کننده سیاسی، چه اداره‌کننده عملی و اجرائی. این قشر باید توصیه به اعتمادبه‌نفس را درست به گوش بشنود. خودکم‌بینی، این بیماری بسیار خطرناک، ما هنوز در وادی اعتمادبه‌نفس خیلی باید جلو برویم. من می‌ترسم که این روح اعتمادبه‌نفس ملی آن رشد لازم را نکند.»².

و همچنین می‌فرمایند «عامل مهم مدیریت جهادی عبارت است از خودباوری و اعتماد به نفس و اعتماد به کمک الهی. در همه‌ی کارها توکل به خدای متعال و استمداد از کمک الهی [کنیم]؛ به کمک‌های الهی اعتماد کنیم.»³ از این رو یکی از مهمترین ویژگی‌های مدیر جهادی اعتماد به نفس بالا می‌باشد

6-4- پیشرفت‌های علمی و تحول

گرایش انسان به دانش و علم اندوزی، الگو و ابزار دیگری است که قرآن کریم یکی از فرهنگ‌های اسلامی معرفی می‌کند که برای شکل‌گیری و رشد فرهنگ اسلامی به آدمی ارائه داده است. علم و علم‌آموزی در سیره معصومین بخصوص سیره نبی اکرم بسیار مورد تأکید قرار گرفته و از آن به شایستگی تجلیل شده است. در اولین آیات نازل شده به رسول اکرم سخن از علم دانش و قلم آمده است: «الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ»⁴ همان کسی که بوسیله قلم تعلیم نمود، همچنین خداوند متعال فرموده است «يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ»⁵ خداوند کسانی را که ایمان آورده‌اند و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات عظیمی می‌بخشد»

خداوند در مواضع فراوانی برتری عالم را نمایان ساخته است به عنوان نمونه «بگو: آیا کسانی که می‌دانند با کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟!»⁶ قرآن به علم‌آموزی تشویق و بلکه امر می‌کند «اگر نمی‌دانید از آگاهان بپرسید تا تعجب نکنید از اینکه پیامبر اسلام از میان همین مردان

1 متقی، ۲۳۹

2 در دیدار دانشجویان دانشگاه‌های استان یزد، ۱۳/۱۰/۱۳۸۶

3 بیانات در دیدار کارگران در گروه صنعتی مینا ۱۰/۲/۱۳۹۳

4. علق: ۴

5. مجادله: ۱۱

6. زمر: ۹

برانگیخته شده است»¹.

از پیامبر اکرم روایت شده است که «یک ساعت عالم که بر بستر خویش تکیه زند و در عمل خویش بنگرد، بهتر از عبادت هفتاد سال عابد است»² و نیز فرمودند: «هر طفلی که در طلب علم و عبادت بزرگ شود خداوند ثواب هفتاد و دو صدیق به او عطا کند»³. امیر المومنین علی (علیه السلام) می‌فرماید: حضور در مجلس علم ولو برای لحظاتی ارزشمندتر است از حضور در تشییع جنازه هزار شهید ساعتی درک محضر علم بالاتر از هزار مرتبه ختم قرآن از اول تا به انتهاست.⁴

مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: «اگر مدیریت جهادی یا همان کار و تلاش با نیت الهی و مبتنی بر علم و درایت حاکم باشد، مشکلات کشور، در شرایط کنونی فشارهای خبثات آمیز قدرتهای جهانی و در شرایط دیگر، قابل حل است و کشور حرکت رو به جلو را ادامه خواهد داد.»⁵

مقام معظم رهبری حرکت در مسیر پیشرفت کشور که یکی از جلوه‌های پیشرفت تحول علمی است و این را هدف نظام می‌دانند و می‌فرمایند: «نظام برآمده‌ی از انقلاب اسلامی، یک سیاستهای اصولی‌ای برای خود ترسیم کرد. انقلاب اسلامی، نظام سیاسی و اجتماعی را پیشنهاد کرد و تحقق بخشید و پیاده کرد؛ یک اصولی هم برای این نظام بر مبنای انقلاب به وجود آمد. پیشرفت کشور؛ یکی از اصول اساسی انقلاب پیشرفت کشور است، در زمینه‌های مختلف؛ در زمینه‌ی علم، در زمینه‌ی فناوری، در زمینه‌ی اخلاق، در زمینه‌های مادی، در زمینه‌های معنوی، در زمینه‌های گوناگون، کشور باید پیشرفت کند. در این زمینه‌ها هم پیشرفت‌های خوبی انجام گرفته؛ البته با آنچه می‌خواهیم و می‌باید، فاصله است که بایستی آن فاصله را طی کنیم»⁶.

7-4- انقلابی ماندن و حفظ آرمان‌های انقلاب و جلوگیری از انحراف آن

انقلابی بودن و انقلابی ماندن یکی دیگر از مؤلفه‌هایی است که مقام معظم رهبری آن را، لازمه‌ی پیمودن راه بر می‌شمرند. در نگاه مقام معظم رهبری یکی از چالش‌های مهم حرکت‌های اجتماعی حفظ جهت‌گیری‌ها و آرمان‌های آن حرکت است. برای همین باید به حفظ این جهت‌گیری در انقلاب اسلامی توجه کرد. ایشان مصادیق انقلابی بودن را مراقبت و پرهیز از غفلت و تنبلی و اشرافی‌گری و تکبر نسبت به آحاد مردم می‌دانند و می‌فرمایند: «ما باید مراقب کار خودمان هم باشیم؛ همه‌ی ما! از کوچک تا بزرگ، از جوان تا پیر، از مردم معمولی تا مسئولین؛ و بخصوص مسئولین مراقب باشند از سهل‌انگاری، از غفلت، از تنبلی، از اشرافی‌گری، از تکبر نسبت به آحاد مردم و تکیه‌ی به جایگاه چند روزه‌ی ریاستی، اجتناب بکنند؛ اگر این [طور] شد، خدای متعال توفیقات خود را همچنان که تا امروز به شما ملت ایران مرحمت فرموده است، بعد از این

1 نحل: ۴۳

2 . مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱، ص ۱۸۵

3. شهید ثانی، منیة المرید فی أدب المفید و المستفید، ج ۱، ص ۱۰۴.

4 . شعیری، جامع الأخبار (للشعیری). ج ۱، ص ۳۷.

5 بیانات در دیدار شهردار و اعضای شورای اسلامی شهر تهران ۲۳/۱۰/۱۳۹۲ Khamenei.ir

6 ۱۳۹۶/۱۱/۱۹ بیانات در دیدار فرماندهان و کارکنان نیروی هوایی ارتش

[هم] عطا خواهد کرد. و آن روزی که ملت ایران بتواند در جایگاهی قرار بگیرد که دشمنان جرأت نکنند تهاجم نظامی و اقتصادی و امنیتی و سیاسی به او را حتی به مُخِیله‌ی خود خطور دهند»¹

مقام معظم رهبری می‌فرماید: «من به طور قاطع عرض می‌کنم که اگر مدیریت در بخشهای مختلف کشور، متدین باشد، انقلابی باشد و کارآمد باشد، همه‌ی مشکلات کشور حل خواهد شد؛ ما مشکل غیرقابل حلّی در کشور نداریم. یک نکته این بود که عرض شد»²

8-4- ولایت‌پذیری و فرمانبری

ولایت‌مداری رزمندگان مؤمن یکی دیگر از عوامل برترساز در عرصه هویت انقلابی و پایداری نظام اسلامی می‌باشد. مؤمنان با پذیرش ولایت الله، خدا را محور اعمال و رفتار خود قرار می‌دهند. در آموزه‌های قرآن کریم، تبعیت از پیامبر (ص) لازمه دوستی خداوند شمرده شده است³؛ و اطاعت از ولی که رهبری جامعه اسلامی را به عهده دارد، همان اطاعت از اهل بیت رسول خدا (ص) می‌باشد.⁴ و در آیه ی پیروزی در میدان‌های مختلف را از آن کسانی می‌داند که ولایت خدا و رسول او، و مؤمنان هم‌جهت با آنان را پذیرفته باشند: «وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ»⁵ و هر کس خدا و پیامبر او و کسانی را که ایمان آورده‌اند ولی خود بداند [پیروز است چرا که] حزب خدا همان پیروز‌مندانند.

بنابراین، ولایت‌پذیری آثاری چون: افزایش روحیه و احساس دلیری، اعتماد و توکل به خداوند، شهادت‌طلبی از يك سو، و از سوی دیگر هماهنگی نیروها، افزایش توان رزمی و اجرای دقیق طرح‌ها را به دنبال دارد؛ که هرکدام به تنهایی می‌تواند ضامن غلبه بر دشمنان باشد. بنابراین قرآن کریم یکی از عوامل برترساز و مؤثر در پیروزی به هنگام جنگ را اطاعت از خدا و رسول و یا هرکسی که رهبری جهاد را به عهده دارد، معرفی کرده است

مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: «... جامعه، با ولایت الهی حرکت کند. هیچ ولایتی، ولایت پول، ولایت قوم و قبیله، ولایت زور، ولایت سنت‌ها و آداب و عادات غلط نتواند مانع از ولایت الله شود و در مقابل ولایت الله عرض اندام کند...»⁶ پس بنا به فرمایش مقام معظم فرماندهی کل قوا يك نیروی نظامی در وهله اول بایستی ولایت و اراده الهی را بر قلمرو وجود و نفس خود حکم‌فرما کند.

1. بیانات در مراسم دانش آموزان دانشجوین دانشگاه امام حسین (ع) ۹۷/۴/۹ Khamenei.ir

2. ۱۳۹۶/۰۱/۱ بیانات در اجتماع زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی Khamenei.ir

3. آل عمران: ۳۱

4. نساء: ۵۹

5. مائده: ۵۶

6. سخنرانی رهبری مورخه ۱۳۷۲/۳/۱۹ در دیدار با مسئولان کشوری و لشکری بمناسبت عید غدیر خم Khamenei.ir

نتیجه گیری

مدیدیت به معنای مسئولیت پذیری يك الزام و تعهد درونی از سوی فرد برای انجام مطلوب همه‌ی فعالیت‌هایی است که بر عهده‌ی او گذاشته شده است؛ فردی که مسئولیت‌کاری را بر عهده می‌گیرد، توافق می‌نماید که يك سري فعالیت‌ها را به انجام رساند یا بر انجام این کارها از سوی دیگران نظارت داشته باشد. مدیر جهادی که سعی بر آن داشته است که با بهره‌گیری از ابزارها، مواهب و دستاوردهای مفید با استفاده از چارچوب آموزه‌های قرآن و معصومین در جامعه مؤثر واقع شود و مؤلفه‌هایی چون اخلاق، علم، عدالت که نشانگر ماهیت آن فرد است در جامعه اوصاف نیکو را پیاده‌سازی کند. با کمک قرآن کریم ملاک‌های رهبر اجتماعی که به ارتباطات یک انسان سالم با مردم و محیط اطراف اشاره دارد. یکی از نگرش‌های کلان اسلام که در صورت توجه به آن بسیاری از مشکلات جامعه از قبیل امنیت، فقر، مباحث فرهنگی کم خواهد شد. اصلاح جامعه توسط افراد سالم از نظر دینی و فرهنگی می‌باشد. که یکی از مؤثرترین روش‌های رسیدن به این مهم برنامه‌ریزی دقیق در این راستا برای توجه به این افراد در امور اجتماعی است. این معیارها که آموزه‌های ناب قرآن و اهل بیت(ع) برای یک انسان سالم ارائه داده است که در این تحقیق به آنها پرداخته شد. به کار بردن یک مدیر جهادی در پیاده‌سازی اهداف منجر به پیشرفت گردیده امروز رسیدن به تفکری در مدیریت که هم با ارزشها، فرهنگ و نظام اسامی سازگاری داشته باشد و هم در تحقق اهداف خاص این نظام کارآمد باشد، يك ضرورت اساسی است زیرا به نظر می‌رسد ریشه‌های بسیاری از مشکلات انسان و جوامع بشری، ناشی از بحران‌های اجتماعی است؛ که با وجود مدیر جهادی دستورات الهی در جامعه بهتر اجرا می‌شود و راه‌جولوگیری از خطرات و عواقب دوری از دستورات اسلامی در اجتماع کمتر می‌شود.

فهرست منابع

* قرآن کریم، ترجمه مکارم شیرازی

* نهج البلاغه، ترجمه دشتی، قم، مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امیرالمؤمنین.

1. ابن منظور، محمد بن مکرم لسان العرب بیروت دار صار سوم: ۱۴۱۴ق
2. اسماعیلی جوشقانی، محمد. مبانی مدیریت اسلامی و الگوهای آن، چ اول، نصاب، 1391ش
3. بهادری، بهروز، نگرشی جامع بر اصول و مفاهیم مدیریت، تهران، چ اول، شهر آشوب،

1390

4. جمعی از نویسندگان از فرات تا فرات قم بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود عجموم:

۱۳۸۸

5. جواد آملی، عبدالله تسنیم به کوشش عبدالکریم عابدینیقم اسراء ۱۳۸۸ ش
6. خامنه ای، امام سید علی، بیانات و سخنرانیها به مناسبتهای مختلف
7. دهخدا، علی اکبر، لغت نامه، تهران، مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه تهران، 1377ش
8. شعیری، محمد بن محمد جامع الأخبار للشعیری، نجف اشرف المطبعة الحیدریه، بی تا
9. شهید ثانی زین الدین بن علی منیة المرید فی أدب المفید و المستفید محقق رضا مختاری، قم: مکتب اعلام اسلامی سوم ۱۴۱۵ ق
10. طباطبایی، محمدحسین، تفسیر المیزان، قم: بنیاد علمی و فرهنگی علامه طباطبایی، چاپ پنجم،
11. قرشی، علی اکبر قاموس قرآن دارالکتب الاسلامیه تهران، چاپ نهم، ۱۳۸۱ش
12. کنز الآمال، متقی هندی، مؤسسه الرساله ۱۴۰۹
13. کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی ترجمه سید جواد مصطفوی، تهران: ۱۳۷۷
14. مجلسی محمد باقر بن محمد تقی بحار الأنوار الجامعة لدرر أخبار الأئمة الأطهار بیروت: دار احیا التراث العربی اول: ۱۴۰۴ ق
15. معین، محمد، فرهنگ فارسی معین، تهران، معین، 1381
16. مکارم شیرازی، ناصر تفسیر نمونه، طهران: دارالکتب الاسلامیه 1367 ه ش
17. موحد، خسرو. تبیین ویژگی های مدیریت جهادی. مجموعه مقالات اولین همایش ملی فرهنگ و مدیریت جهادی. [بی جا]. 1381.
18. نراقی، احمد، معراج السعادة، چ ۶، قم، هجرت، قم، ۱۳۷۸ش
19. واسطی، علی بن محمد، عیون الحكم و المواعظ، قم، دارالحدیث، ۱۳۷۶

❖ سایت

20. دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی خامنه‌ای www.khamenei.ir